Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Sjette Afdeling)

12. maj 2021*

»Præjudiciel forelæggelse – ligebehandling af mænd og kvinder med hensyn til social sikring – direktiv 79/7/EØF – artikel 4, stk. 1 – forskelsbehandling på grundlag af køn – national lovgivning om tildeling af et pensionstillæg for moderskab til kvinder, der har fået et vist antal børn – udelukkelse af kvinder, der har ansøgt om førtidspensionering, fra dette pensionstillæg – anvendelsesområdet for direktiv 79/7/EØF«

I sag C-130/20,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Juzgado de lo Social nº 3 de Barcelona (arbejdsret nr. 3 i Barcelona, Spanien) ved afgørelse af 4. marts 2020, indgået til Domstolen den 9. marts 2020, i sagen

YJ

mod

Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS),

har

DOMSTOLEN (Sjette Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, L. Bay Larsen, og dommerne C. Toader og M. Safjan (refererende dommer),

generaladvokat: J. Kokott,

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

– YJ ved abogada L. Ripoll Sans,

– Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS) ved A.R. Trillo García og P. García Perea, som befuldmægtigede,

– den spanske regering ved M.J. Ruiz Sánchez, som befuldmægtiget,

– Europa-Kommissionen ved C. Valero og I. Galindo Martín, som befuldmægtigede,

* Processprog: spansk.

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 4, stk. 1, i Rådets direktiv 79/7/EØF af 19. december 1978 om gradvis gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder med hensyn til social sikring (EFT 1979, L 6, s. 24).

2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem YJ og Instituto Nacional de la Seguridad Social (det nationale institut for social sikring, Spanien) (herefter »INSS«) vedrørende INSS' afslag på at tildele YJ et moderskabstillæg i forbindelse med hendes førtidspensionering.

Retsforskrifter

EU-retten

3 Første og anden betragtning til direktiv 79/7 har følgende ordlyd:

»I henhold til artikel 1, stk. 2, i Rådets direktiv 76/207/EØF af 9. februar 1976 om gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder for så vidt angår adgang til beskæftigelse, erhvervsuddannelse og forfremmelse samt for så vidt angår arbejdsvilkår [(EFT 1976, L 39, s. 40)] skal Rådet [for De Europæiske Fællesskaber] med henblik på at sikre en gradvis gennemførelse af princippet om ligebehandling med hensyn til social sikring, på forslag af Kommissionen [for De Europæiske Fællesskaber], vedtage nærmere bestemmelser særlig om dennes indhold, udstrækning og gennemførelse; [EØF-]traktaten indeholder ikke de nødvendige særlige beføjelser hertil.

[P]rincippet om ligebehandling på det sociale område bør i første række indføres i de lovbestemte ordninger, der yder beskyttelse ved sygdom, invaliditet, alderdom, arbejdsulykker og erhvervssygdomme samt ved arbejdsløshed, og i bestemmelserne om social bistand, såfremt disse supplerer eller træder i stedet for ovennævnte ordninger.«

4 Direktivets artikel 1 bestemmer:

»Dette direktiv tilsigter gradvis gennemførelse for så vidt angår den i artikel 3 omhandlede sociale sikring og anden social beskyttelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder med hensyn til social sikring, i det følgende benævnt »princippet om ligebehandling«.«

5 Direktivets artikel 4 er affattet således:

»1. Princippet om ligebehandling indebærer, at der ikke finder nogen forskelsbehandling sted på grundlag af køn, hverken direkte eller indirekte, under henvisning særlig til ægteskabelig eller familiemæssig stilling, især for så vidt angår:

– anvendelsesområdet for ordningerne samt betingelserne for adgang til disse[…]

– bidragspligt og beregning af bidrag[…]

– beregningen af ydelserne, herunder ægtefælle- eller forsørgertillæg, og betingelserne for varigheden og bevarelsen af retten til ydelserne.

2. Princippet om ligebehandling er ikke til hinder for bestemmelser om beskyttelse af kvinder i forbindelse med moderskab.«

6 Samme direktivs artikel 7, stk. 1, har følgende ordlyd:

»Dette direktiv er ikke til hinder for, at medlemsstaterne kan undtage følgende fra direktivets anvendelsesområde:

a) fastsættelse af pensionsalderen for ydelse af alders- og arbejdsophørspensioner og eventuelle følger heraf for andre ydelser

b) fordele med hensyn til aldersforsikring til personer, som har opdraget børn; erhvervelse af ret til ydelser efter perioder, hvor beskæftigelsen har været afbrudt som følge af børneopdragelse

[…]«

Spansk ret

7 Artikel 60 i Ley General de la Seguridad Social (den almindelige lov om social sikring) i den konsoliderede udgave, der blev godkendt ved Real Decreto Legislativo 8/2015 por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General de la Seguridad Social (kongeligt lovdekret nr. 8/2015 om godkendelse af den kodificerede udgave af den almindelige lov om social sikring) af 30. oktober 2015 (BOE nr. 261, af 31.10.2015, s. 103291) (herefter »lov om social sikring«), der har overskriften »Moderskabstillæg til de bidragsbaserede pensioner i den sociale sikringsordning«, er affattet således:

»1. Kvinder, som har fået biologiske eller adopterede børn, og som i henhold til en hvilken som helst ordning under den sociale sikringsordning modtager ydelser inden for rammerne af bidragsbaseret alderspension, enkepension eller pension ved varig uarbejdsdygtighed, har ret til et pensionstillæg for deres demografiske bidrag til den sociale sikringsordning.

Dette tillæg, som i enhver henseende har retlig karakter af en bidragsbaseret offentlig pensionsydelse, består af et beløb svarende til det resultat, der fremkommer ved at multiplicere den oprindelige størrelse af de nævnte pensioner med en bestemt procentsats, som fastsættes på grundlag af antallet af børn ud fra følgende skala:

a) to børn: 5%

b) tre børn: 10%

c) fire børn eller derover: 15%.

Ved fastlæggelsen af retten til tillægget samt tillæggets størrelse medregnes alene de børn, der er født eller adopteret inden indtrædelsen af den pensionsudløsende begivenhed.

2. Såfremt størrelsen af den oprindeligt tilkendte pension overstiger den grænse, der er fastsat i artikel 57, uden medregning af tillægget, kan summen af pensionen og tillægget ikke overstige denne grænse forhøjet med 50% af det tildelte tillæg.

Tilsvarende gælder, at såfremt størrelsen af den tilkendte pension når op på den grænse, der er fastsat i artikel 57, ved kun delvist at anvende tillægget, har den berettigede endvidere ret til at modtage 50% af den del af tillægget, der overstiger den på det pågældende tidspunkt gældende øvre grænse.

I tilfælde, hvor loftet i henhold til lov eller administrativ bestemmelse kan overskrides af andre grunde, beregnes tillægget i overensstemmelse med bestemmelserne i dette stykke, idet det oprindelige pensionsbeløb anslås til det på det pågældende tidspunkt gældende loft.

Såfremt den pension, som skal suppleres med tillægget, er optjent ved sammenlægning af forsikringsperioder pro rata temporis i henhold til internationale regler, beregnes tillægget på grundlag af den teoretisk optjente pension, idet det fremkomne resultat forhøjes med den respektive pro rata-sats.

[…]

4. Pensionstillægget anvendes hverken i tilfælde af frivillig førtidspensionering eller delvis pensionering som omhandlet i henholdsvis artikel 208 og 215.

Det behørige pensionstillæg udbetales dog ved overgang fra delvis pensionering til fuld pensionering ved opnåelse af den hertil krævede alder.

[…]«

8 Artikel 208 i lov om social sikring, der har overskriften »Frivillig førtidspensionering«, bestemmer:

»1. Adgang til frivillig førtidspensionering opnås på følgende betingelser:

a) Den pågældende har nået en alder, der er højst to år under den alder, der gælder i henhold til artikel 205, stk. 1, litra a), uden at de i artikel 206 omhandlede nedsættelseskoefficienter herved finder anvendelse.

b) Der fremlægges dokumentation for faktisk bidragsbetaling i en periode på mindst 35 år, uden at der herved tages hensyn til den forholdsmæssige del vedrørende særlige bidrag. Til dette særlige formål medregnes kun obligatorisk militærtjeneste eller samfundstjeneste til erstatning herfor i højst ét år.

c) Såfremt opfyldelsen af de generelle og særlige betingelser for denne pensionsform er godtgjort, skal den pension, der skal udbetales, være højere end den minimumspension, som den pågældende ville være berettiget til på grundlag af dennes familiemæssige situation ved det fyldte 65. år. I modsat fald er der ikke adgang til denne form for førtidspension.

[…]«

Tvisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

9 Ved INSS' afgørelse af 11. december 2017 blev YJ efter ansøgning meddelt ret til at gå førtidigt på pension og til en pensionsydelse med virkning fra den 4. december 2017. YJ påklagede denne afgørelse, idet hun gjorde gældende, at INSS burde have tildelt hende det pensionstillæg for moderskab, som er omhandlet i artikel 60 i lov om social sikring, eftersom hun havde fået tre børn.

10 Efter at INSS ved afgørelse af 9. maj 2018 havde afslået klagen med den begrundelse, at pensionstillægget for moderskab ikke fandt anvendelse i tilfælde, hvor den pågældende havde valgt at gå på førtidspension, anlagde YJ sag ved Juzgado de lo Social nº 3 de Barcelona (arbejdsret nr. 3 i Barcelona, Spanien). Hun har for den forelæggende ret i det væsentlige gjort gældende, at artikel 60 i lov om social sikring medfører en forskelsbehandling af kvinder, som – fordi de har valgt at gå på førtidspension – ikke har ret til dette moderskabstillæg.

11 Den forelæggende ret har anført, at Domstolen ved dom af 12. december 2019, Instituto Nacional de la Seguridad Social (Pensionstillæg til mødre) (C-450/18, EU:C:2019:1075), fandt, at artikel 60 i lov om social sikring, som ikke er omfattet af anvendelsesområdet for hverken undtagelsen i henhold til artikel 4, stk. 2, i direktiv 79/7 eller undtagelsen i henhold til dette direktivs artikel 7, stk. 1, litra b), udgør en direkte forskelsbehandling på grundlag af køn, som er forbudt ved nævnte direktiv.

12 Den forelæggende ret har tilføjet, at der ikke er nogen grund til ikke at anvende Domstolens ræsonnement i denne dom mutatis mutandis på kvinder, der alle befinder sig i samme situation, uafhængigt af hvordan og hvornår der er opnået adgang til den pensionsordning, som suppleres af dette moderskabstillæg.

13 Den forelæggende ret ønsker således oplyst, om den ordning, der er fastsat ved artikel 60 i lov om social sikring, hvorefter kvinder, der ligesom YJ vælger at gå på førtidspension, er udelukket fra at modtage det i denne artikel fastsatte pensionstillæg for moderskab, i modsætning til kvinder, der går på pension ved den lovbestemte pensionsalder, eller som går på førtidspension på grund af den beskæftigelse, de har udøvet i deres arbejdsliv, på grund af handicap eller som følge af, at de er ophørt med at arbejde i perioden umiddelbart før pensioneringen af grunde, som ikke kan tilskrives dem, er i overensstemmelse med det EU-retlige princip om ligebehandling i bred forstand, dvs. af kvinder og mænd, men også mellem kvinder, og om denne ordning ikke på denne måde udgør en direkte forskelsbehandling som omhandlet i direktiv 79/7.

14 På denne baggrund har Juzgado de lo Social nº 3 de Barcelona (arbejdsret nr. 3 i Barcelona) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Kan det anses for en direkte forskelsbehandling som omhandlet i direktiv 79/7, at en retsforskrift som artikel 60, stk. 4, i [lov om social sikring] fratager kvinder, der frivilligt lader sig førtidspensionere, muligheden for at modtage moderskabstillæg i modsætning til dem, der – ligeledes frivilligt – lader sig pensionere ved den normale, foreskrevne alder, eller som lader sig førtidspensionere, men på grundlag af det erhvervsmæssige arbejde, som de har udført i løbet af deres arbejdsliv, som følge af handicap eller som følge af, at de er ophørt med deres arbejde inden den foreskrevne pensionsalder af grunde, som ikke kan tilskrives disse kvinder?«

Om det præjudicielle spørgsmål

15 Indledningsvis bemærkes, at den forelæggende ret i sin anmodning om præjudiciel afgørelse generelt henviser til direktiv 79/7 uden at angive den eller de bestemmelser i dette direktiv, som den ønsker fortolket.

16 Når dette er sagt, fremgår det af såvel formuleringen af det forelagte spørgsmål som af den forelæggende rets forklaringer i anmodningen om præjudiciel afgørelse, at det med spørgsmålet reelt ønskes oplyst, om der foreligger en direkte forskelsbehandling på grundlag af køn som omhandlet i direktiv 79/7, der er forbudt i henhold til dette direktivs artikel 4, stk. 1, som bestemmer, at princippet om ligebehandling af mænd og kvinder med hensyn til social sikring indebærer, at der ikke finder nogen forskelsbehandling sted på grundlag af køn, hverken direkte eller indirekte, under henvisning særlig til ægteskabelig eller familiemæssig stilling.

17 Det bemærkes i denne henseende, at det fremgår af fast retspraksis, at det som led i den samarbejdsprocedure med de nationale retter, som er indført ved artikel 267 TEUF, tilkommer Domstolen at give den forelæggende ret et hensigtsmæssigt svar, som sætter den i stand til at afgøre den tvist, der verserer for den, og at det ud fra dette synspunkt påhviler Domstolen i givet fald at omformulere de spørgsmål, der forelægges den (dom af 3.3.2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, præmis 27 og den deri nævnte retspraksis).

18 Med henblik på at give den forelæggende ret et hensigtsmæssigt svar skal det forelagte spørgsmål derfor forstås således, at det nærmere bestemt ønskes oplyst, om artikel 4, stk. 1, i direktiv 79/7 skal fortolkes således, at denne bestemmelse er til hinder for en national lovgivning, som giver kvinder, der har fået mindst to biologiske eller adopterede børn, ret til et pensionstillæg for moderskab, hvis de går på pension ved den lovbestemte pensionsalder, eller hvis de går på førtidspension af visse ved lov fastsatte grunde, men ikke hvis de går på frivillig førtidspension.

19 Det bemærkes i denne henseende, at begrebet »direkte forskelsbehandling på grundlag af køn« som omhandlet i artikel 4, stk. 1, i direktiv 79/7 skal forstås således, at det omfatter enhver situation, hvor en person på grund af køn behandles ringere end en anden bliver, er blevet eller ville blive behandlet i en tilsvarende situation (dom af 26.6.2018, MB (Kønsskifte og arbejdsophørspension), C-451/16, EU:C:2018:492, præmis 34). Heraf følger, at en direkte forskelsbehandling »på grundlag af køn« forudsætter, at en person behandles mindre gunstigt på grund af den pågældendes køn.

20 Det skal desuden fremhæves, at direktiv 79/7 i overensstemmelse med både direktivets titel og artikel 1, sammenholdt med første og anden betragtning hertil, tilsigter en gradvis gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder med hensyn til social sikring. Desuden bekræfter den terminologi, der fastlægges i dette direktivs artikel 1, at udtrykket »princippet om ligebehandling«, som anvendes i resten af direktivet, skal forstås således, at det i forkortet form henviser til »princippet om ligebehandling af mænd og kvinder med hensyn til social sikring«.

21 Begrebet »forskelsbehandling på grundlag af køn« i artikel 4, stk. 1, i direktiv 79/7 kan derfor kun vedrøre tilfælde af forskelsbehandling mellem mandlige arbejdstagere på den ene side og kvindelige arbejdstagere på den anden side.

22 Under disse omstændigheder kan artikel 4, stk. 1, i direktiv 79/7 ikke anses for at udgøre en EU-retlig bestemmelse, der sikrer ligebehandling i bred forstand, dvs. også mellem personer af samme køn. Begrebet »direkte forskelsbehandling på grundlag af køn« i denne bestemmelse forudsætter derimod, at der foreligger en situation, hvor arbejdstagere på grund af deres køn behandles mindre gunstigt end andre arbejdstagere af det modsatte køn i en tilsvarende situation.

23 I det foreliggende tilfælde vedrører den i hovedsagen omhandlede situation en kvinde, der, fordi hun har valgt at gå på førtidspension, ikke er berettiget til et pensionstillæg for moderskab og således anser sig for mindre gunstigt behandlet end kvinder, der, fordi de er gået på pension ved den lovbestemte alder eller er gået på førtidspension af visse ved lov fastsatte grunde, har ret til dette pensionstillæg.

24 Direktiv 79/7 kan imidlertid ikke finde anvendelse på en sådan situation, for så vidt som kriteriet for ikke at tildele kvinder, der på frivillig basis går på førtidspension, det omhandlede moderskabstillæg, ikke vedrører den pågældende arbejdstagers køn, men måden, hvorpå denne arbejdstager nærmere bestemt er gået på pension, således at den hævdede forskelsbehandling derfor ikke sker »på grundlag af køn«. Den omhandlede situation vedrører desuden ikke en forskelsbehandling mellem mandlige arbejdstagere på den ene side og kvindelige arbejdstagere på den anden side, men et angiveligt brud på ligebehandlingen af kvindelige arbejdstagere.

25 Denne konklusion drages ikke i tvivl af dom af 12. december 2019, Instituto Nacional de la Seguridad Social (Pensionstillæg til mødre) (C-450/18, EU:C:2019:1075), selv om den sag, der gav anledning til denne dom, vedrørte den samme nationale lovgivning, som er omhandlet i hovedsagen. I denne sag var sagsøgeren i hovedsagen nemlig en mandlig arbejdstager, der var af den opfattelse, at han var blevet behandlet mindre gunstigt end kvindelige arbejdstagere, eftersom han havde fået afslag på tildeling af det omhandlede moderskabstillæg med den begrundelse, at han var mand. I den nævnte dom kunne Domstolen således basere sin begrundelse på direktiv 79/7, for så vidt som det således

hævdede brud på ligebehandlingen vedrørte mandlige arbejdstagere over for kvindelige arbejdstagere og følgelig skete på grundlag af den pågældende arbejdstagers køn, hvilket ikke er tilfældet i den foreliggende sag.

26 Under disse omstændigheder må det fastslås, at den i hovedsagen omhandlede situation ikke er omfattet af anvendelsesområdet for direktiv 79/7.

27 Henset til samtlige ovenstående betragtninger skal det forelagte spørgsmål besvares med, at direktiv 79/7 ikke finder anvendelse på en national lovgivning, som giver kvinder, der har fået mindst to biologiske eller adopterede børn, ret til et pensionstillæg for moderskab, hvis de går på pension ved den lovbestemte pensionsalder, eller hvis de går på førtidspension af visse ved lov fastsatte grunde, men ikke hvis de går på frivillig førtidspension.

Sagsomkostninger

28 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra de nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Sjette Afdeling) for ret:

Rådets direktiv 79/7/EØF af 19. december 1978 om gradvis gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder med hensyn til social sikring finder ikke anvendelse på en national lovgivning, som giver kvinder, der har fået mindst to biologiske eller adopterede børn, ret til et pensionstillæg for moderskab, hvis de går på pension ved den lovbestemte pensionsalder, eller hvis de går på førtidspension af visse ved lov fastsatte grunde, men ikke hvis de går på frivillig førtidspension.

Underskrifter